

Wyspy położone na jeziorach były atrakcyjnym i często szczególnie miejscem dla społeczności pradziejowych. W zależności od swej wielkości, służyły jako miejsca chowania zmarłych (zwłaszcza te mniejsze), bądź też, jeżeli obszar i zasoby środowiska na to pozwalały, były również miejscem stałego zamieszkania.

Do wysp tego ostatniego rodzaju zalicza się Wyspa Dąbkowska, o stosunkowo dużych rozmiarach (około 40 ha powierzchni), położona na całkowicie dziś wypełnionym osadami Jeziorze Dąbkowskim.

Dotychczas prowadzone na niej badania, skoncentrowane wokół znanego stanowiska torfowego Dąbki 9/10, dostarczyły licznych dowodów intensywnego zasiedlenia tej części wyspy, przede wszystkim przez społeczności łowiecko-zbierackie (późno- i końcowomezolityczne z ceramiką ostrodenną, wczesna kultura pucharów lejkowatych) oraz rolnicze (młodsza faza kultury pucharów lejkowatych, kultura amfor kulistych, kultura ceramiki sznurowej i kultura łużycka). Istotnym celem projektu będzie więc zrekonstruowanie procesu zasiedlenia Wyspy Dąbkowskiej w okresie atlantyckim i subborealnym (około 5300-800 cal BC).

W trakcie badań stanowiska Dąbki 9/10 zauważono, że różne społeczności w zupełnie odmienny sposób wykorzystywały obszar wyspy dla swoich celów. Jest to szczególnie widoczne w strefie brzeżnej wyspy. Była ona np. niezwykle intensywnie wykorzystywana w okresie późnego mezolitu, a w stosunkowo niewielkim zakresie w końcu epoki brązu (kultura łużycka). Nie wiemy, na ile te różnice są efektem odmiennych strategii gospodarczych i funkcjonalnego zróżnicowania dotychczas badanych osad, a na ile wynikają ze zmian stanu środowiska przyrodniczego samej wyspy, np. posuniętej degradacji. Odpowiedź na to pytanie będzie jednym z istotnych celów projektu.

Istnieje duże prawdopodobieństwo, że na Wyspie Dąbkowskiej znajduje się cmentarzysko (być może nawet kilka, z różnych okresów). Badania będą więc również zmierzać do ich odkrycia i przebadania. To ważne przedsięwzięcie, pozwoli bowiem na powiązanie badań o charakterze osadniczym z badaniami nad populacją zamieszkującą Wyspę Dąbkowską.

Dla realizacji projektu powołano kilkudziesięcioosobowy, multidyscyplinarny i międzynarodowy zespół badawczy, składający się w dużej mierze z wybitnych specjalistów z zakresu badań archeologicznych, badaczy zajmujących się w różnym wymiarze rekonstrukcją paleośrodowiska, antropologów i paleogenetyków oraz specjalistów od metod chemiczno-fizycznych. Przy ich udziale przeprowadzone zostaną intensywne, wieloetapowe badania, obejmujące m. innymi: badania rozpoznawcze, m. in. archeologiczne i geofizyczne; badania wykopaliskowe kilkunastu stanowisk; badania geologiczne i geomorfologiczne Wyspy Dąbkowskiej i otaczającego ją jeziora oraz badania paleobotaniczne i paleozoologiczne zmierzające do rekonstrukcji środowiska przyrodniczego i zachodzących w nim zmian; analizy GIS. Równoległe do wyżej wymienionych badań, mających głównie charakter terenowy, wykonywany będzie cały kompleks badań i analiz specjalistycznych, w tym wieloaspektowe analizy archeologiczne, analizy antropologiczne, datowania radiowęglowe, analizy petrograficzne i mineralogiczne ceramiki naczyniowej, analizy traseologiczne inwentarzy krzemieniowych zmierzające do ustalenia funkcji narzędzi krzemieniowych, analizy chemiczno-fizyczne barwników i pozostałości pożywienia pozwalające na określenie rodzaju spożywanego pożywienia oraz badania izotopowe.

Dzięki tym działaniom zamierzamy dogłębnie poznać sposób życia społeczności łowiecko-zbierackich i rolniczych, zamieszkujących Wyspę Dąbkowską przez kilka tysięcy lat. Chcemy również zbadać wpływ, jaki te społeczności miały na lokalne środowisko przyrodnicze. To ważne zadanie, bowiem poprzez rozpoznanie czynników i mechanizmów prowadzących do degradacji środowiska w przeszłości, będziemy je mogli lepiej chronić obecnie i w przyszłości.